

MØTEREFERAT

Møtet gjelder	Rådet for byarkitektur
Møte nr.	2 - 2022
Møtetidspunkt	01.03.2022, 12:00 - 15:00
Sted	Håndverkerforeningen i Trondheim, Vår Frue Strete 9
Deltakere	<p>Are Risto Øyasæter (møteleder) Mette Bye (Byantikvaren) Torgeir Rønning Michelle Wright Jan Løvdal Aurora Schønfeldt Larsen, Steffen Wellinger (digitalt), Einar Bye (referent)</p> <p>Gjester: Merete Wist (Byplankontoret) 12 - 13:30 Vidar Vollan (Byplankontoret) 13:30 - 15:00 Marianne Rooth (Byplankontoret) 13:00 - 15:00</p> <p>Vara: Ragnhild Snustad (vara, digitalt) Fredrik Shetelig (vara, digitalt)</p>
Møteinnkaller	Byarkitekten
Forfall	Lisbet Haug
Kommentarer til referat sendes	einar.bye@trondheim.kommune.no
Materiell utsendt med møteinnkalling	<ul style="list-style-type: none"> - Byutviklingsstrategi for Trondheim, vedtatt av Bystyret 09.12.2020 - Veileder for byform og arkitektur, vedtatt av bygningsrådet 20.08.2013 - Presentasjon til sak 5: Området Høgskoleveien - Grensen - Forespørsel til Rådet for byarkitektur
Referat dato	14.03.2022
Habilitetsvurdering Sak 2.5	Lisbet Haug, ansatt ved Asplan Viak - selv vurdert som inhabil. Fredrik Shetelig, ansatt ved NTNU - ikke inhabil. Ragnhild Snustad ansatt i Oslo Works - ikke inhabil. Steffen Wellinger, ansatt ved NTNU - ikke inhabil.
Vedlegg:	Ingen

2.1. Godkjenning av agenda

Ingen kommentarer.

2.2 Info fra Byarkitekten

2.2.1 Godtgjøring

3000 kr for halvdagssamling og 6000 kr for heldagssamling.

Det gis i utgangspunktet ikke godtgjørelse for forberedelser eller annet arbeid uten at dette er avtalt.

2.2.2. Byggeskikkprisen 2021

Vinneren av Trondheim kommunes byggeskikkpris 2021 er Samfunnshuset på Teigen, representert ved Brendeland & Kristoffersen arkitekter AS, Klæbu historielag og Fakultet for arkitektur og design, NTNU. Fremover skal Råd for Byarkitektur inngå i juryen og Byarkitekten skal fungere som sekretariat. Byarkitekten har satt opp et møte med dagens sekretariat for å sikre kontinuitet og planlegge videre fremdrift.

f) Rådet skal sammen med ordfører og byutviklingsdirektøren, være jury for kommunens byggeskikkpris. Sekretariatsfunksjonen skal ligge hos Byarkitekten. (fra Rådets mandat)

2.2.3. Hva har Byarkitekten gjort siden sist:

Forelest på Byggebørsen og for Areal- og samferdselskomiteen. Har gitt tilbakemeldinger på planforslag i kommunens interne samråd. Vært med i undervisning og paneldebatt ved NTNU. Blitt invitert til et arkitektkontor, en eiendomsutvikler og til et politisk parti for å snakke. Det kommer en del henvendelser og for å synliggjøre Byarkitekten i oppstarten er det ønskelig å fortsette å delta på hyppige møter og takke ja til initiativ omtrent en måned til, før han summerer opp hvordan stillingen og rollen er utviklet etter tre måneder.

Vi har også hatt møter med Maria Molden, Byarkitekt i Bergen og Anna Giske som er sekretær ved Råd for Byarkitektur i Oslo. En viktig lærdom er hvordan Rådet i Oslo samarbeider tett med Plan- og bygningsetaten for å velge ut aktuelle saker til riktig tid. I Oslo har etaten en mal som følges når henvendelser sendes til Rådet. Der skal det være en innstilling som Rådet kan velge å stille seg bak.

2.2.4 Habilitet:

g) Rådets medlemmer kan ikke være med å gi råd i saker der de har egne interesser eller nære forbindelser til de som har særskilte interesser i saken. I slike tilfeller skal dette varsles Byarkitekten, som leder rådet, før møtet. (fra Rådets mandat)

Som avtalt i forrige møte har Byarkitekten spurt Kommuneadvokaten om en tilbakemelding angående habilitet og habilitetsvurderinger. Brevet fra Kommuneadvokaten sendes til Rådets medlemmer sammen med møtereferatet. Kommuneadvokaten oppfordrer rådet til å etablere sine egne retningslinjer for habilitetsvurderinger, hvor forvaltningsloven og kommunens egne etiske retningslinjer ligger til grunn. Byarkitekten vil utarbeide et utkast til retningslinjer fram til neste møte.

TRONDHEIM KOMMUNE

2.2.5 Henvendelser fra publikum

Byarkitekten har fått en henvendelse fra arkitekt Ole Wiig som på oppfordring fra innsender ble videresendt Rådets medlemmer. Hvordan skal vi forholde oss til slike henvendelser fra publikum? Her bør det skilles mellom saker til orientering og saker hvor det bes om en uttalelse. Byarkitekten kan filtrere hvilke saker som sendes videre. Små enkeltsaker bør reduseres til et minimum.

2.2.6 Tekst til hjemmeside

Dette punktet utsettes til neste møte.

Byarkitekten utarbeider et utkast til tekst.

2.3 Informasjonssak:

Byutviklingsstrategi for Trondheim og pågående arbeid med ny KPA.
Presentasjon ved Merete Wist, byplankontoret.

2.3.1 Byutviklingsstrategi for Trondheim

Byutviklingsstrategi for Trondheim - strategi for areal- og transportutvikling fram mot 2050
Ble vedtatt av Bystyret 09.12.2020. Det er et omfattende og langt dokument.

Strategien består av fem delstrategier:

- delstrategi 1: Kvaliteter for en by i øyehøyde
- delstrategi 2: Flere folk i alle sentrum
- delstrategi 3: Rett virksomhet på rett sted
- delstrategi 4: Boligbygging på rett sted til rett tid
- delstrategi 5: Det grønne for en trygg framtid

Et strategikart viser sentrumskjerner og og forettingsområder.

Kortversjonen kan finnes på nett og deles med oss etter møtet:

<https://sites.google.com/trondheim.kommune.no/framtidstrondheim/byutviklingsstrategi/byutviklingstrategi-for-trondheim-mot-2050>

2.3.2 Pågående arbeid med ny KPA

Kommuneplanens arealdel (KPA) skal revideres i 2022. I praksis er dette en ny KPA, selv om det kalles en rullering. Planen skal gjelde for de neste 12 årene, fra 2022-2034. I første omgang er det utarbeidet et planprogram som handler om hvordan arbeidet med ny KPA er tenkt gjennomført. Her beskrives mål for planen, gjeldende føringer, tema som skal vurderes i planen og hva som skal konsekvensutredes. Planprogrammet ble fastsatt av Bygningsrådet 8.mars, med en del endringer i forhold til:

[Høringsutkastet.](#)

Gjeldende KPA ble vedtatt i 2013. Målsetning for gjeldende plan: "En bærekraftig by der det er lett å leve miljøvennlig" foreslås nå endret til: "En bærekraftig by - et godt sted å leve."

TRONDHEIM KOMMUNE

6 hovedgrep er foreslått:

1. Holde bystrukturen samlet
2. Bevare og tilbakeføre områder for natur, friluftsliv og landbruk, og sikre en arealnøytral byutvikling
3. Differensiere tetthet og sikre attraktive bolig- og bymiljø
4. Sikre rett virksomhet på rett sted, og nok areal til næring
5. Legge til rette for et klimavennlig transportmønster
6. Legge føringer for klima- og miljøvennlige byggeprosjekt

I arbeidet med arealdelen skal vi følge opp grepet som er vist i den vedtatte byutviklingsstrategien:

- Ikke bygge på nytt land, men fortette og transformere eksisterende byggeområder
- Bygge mest og bo tettest i sentrumsområder og knutepunkter for kollektivtrafikk

Kommunen ønsker å benytte Bergens metode for å definere arealformål; Fire formål oppdelt etter sentralitet og type bystruktur: Sentrumskerne, Byfortettingssone, Ytre fortettingssone, Øvrig byggesone.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Vurdere hvordan vi kan sikre boligkvaliteter og gode nabolag og bymiljø bedre og mer fleksibelt når vi skal bygge en tettere by
- Revidere kommunens Veileder for byform og arkitektur (dagens er fra 2013)
- Se spesielt på hvordan vi bør fortette:
  - I Midtbyen og sentrumsområdene
  - I og rundt sentrum i bydelene
  - I småhusområder

Innspill til Planprogrammet viser at konkrete, dels tallbaserte krav som MÅ oppfylles får større oppmerksomhet enn mindre konkrete og mer skjønnsbaserte ønsker. Det gjelder for eksempel størrelse på uterom, grenseverdier for støy og luftkvalitet, antall parkeringsplasser, renovasjon/varelevering osv. Disse kravene er ikke egnet til å sikre god arkitektur og gode bymiljø. Det er viktig at ny KPA tar grep for å sikre:

- God arkitektur og gode byrom som en helsefremmende faktor
- Byen i øyehøyde, byrom på bakkeplan som innbyr til opphold, gange og møte mellom mennesker
- Uteoppholdsareal, ikke bare for opphold men for ankomst og tilfeldige møter
- Gatemiljø med plass for møblering, grønt og opphold, ikke bare bevegelse.

Forslag til ny KPA er planlagt sendt ut på høring høsten 2022. Byplan trenger innspill i løpet av våren for at dette skal kunne komme inn i høringsforslaget. Ny KPA er planlagt vedtatt sommeren 2023.

Momenter fra diskusjon:

Merete: Det har kommet mange hundre sider med innspill til planprogrammet. Statsforvalteren er opptatt av arealnøytral byutvikling (at en ikke skal bygge på ubebygde mark), men samtidig trenger vi nye arealer til idrett, for eksempel. Er høyere tetthet en løsning for klima? Privatpersoner ønsker mer vern mot de store fortettingsprosjektene. Dette er beskrevet som en målkonflikt i planprogrammet. Bærekraft er også sosial bærekraft. Det må også tillegges vekt. For høye bygg skaper andre problemer.

Steffen: Nullvekst i biltrafikken er ikke nok til å nå klimamålene.

TRONDHEIM KOMMUNE

Mette: "Fire formål oppdelt etter sentralitet og type bystruktur" oppleves det som en invitasjon til fortetting i Midtbyen? Hvordan oppfatter Rådet dette?

Michelle: Hva med hensynssoner? Byen har jo ulike kvaliteter.

Merete: Det er snakk om en bymessig struktur og kvalitet - ikke bare om en bymessig tetthet.

Are: Grønn by for en bedre fremtid - ønsker enda mer og tydeligere her. Viktig for fremtiden.

2.4 Pause

2.5 Sak: Området Høgskoleveien - Grensen (Delområde 1 i Campusplanene)

2.5.1 Habilitetsvurderinger:

Lisbet Haug, ansatt ved Asplan Viak - selv vurdert som inhabil. Ikke til stede.

Fredrik Shetelig, ansatt ved NTNU - vurdert som ikke inhabil.

Ragnhild Snustad ansatt i Oslo Works - vurdert som ikke inhabil.

Steffen Wellinger, ansatt ved NTNU - vurdert som ikke inhabil.

2.5.2 Innledning ved Vidar Vollan, Byplankontoret

Forslaget ble levert til Byplankontoret før jul. Byplan har allerede bestemt seg for hva de vil anbefale til politikerne. Byplan føler seg sikre i sin sak, men det kan være momenter som de ikke ser som de trenger innspill på.

Viser til presentasjon sendt ut sammen med møteinnkalling.

Byplankontoret har stilt tre spørsmål til rådet som de ønsker svar på:

A. Bebyggelsesstruktur og forholdet til omkringliggende by: *Er bebyggelsen planlagt slik at den integreres i bystrukturen i området? Er det nok forbindelser gjennom bebyggelsen? Ligger innganger på gunstige steder? Er det nok plass rundt innganger? Er det nok trær? Hvordan behandles kulturminnene (Statsarkivet og Vollan gård)? Hva bør de maksimale høyder være?*

B. Volumer og tetthet: *Hvordan er massen av bygg vs mellomrommene mellom byggene? Hvordan virker utkrageringer på byrommene? Hvordan er volumene bygget opp for å kunne muliggjøre et godt arkitektonisk grep? Kan tårnet inngå i et godt arkitektonisk grep?*

C. Virkningen i bybildet *Hva bør de maksimale høyder være ift at andre viktige bygninger skal synes og landskapet skal kunne leses*

2.5.3 Praksis for Rådets uttalelse

Rådet har så langt ikke etablert noen fast praksis for hvor i saksprosessen vil skal uttale oss. Det kan være mest naturlig at vi leverer vår uttalelse til høringen, men muligheten til å påvirke er trolig størst dersom vi kommer inn tidlig som en del av saken fra Byplankontoret. I dette tilfellet vil Rådets uttalelse leveres Byplankontoret innen skrivefristen slik at uttalelsen følger saken.

2.5.4 Rådets uttalelse: Reguleringsplanforslag, Campus Delområde 1

Rådet for byarkitektur var av byplankontoret bedt om å kommentere 3 problemstillinger ved framlagte planforslag:

- bebyggelsesstruktur og forholdet til omkringliggende by
- volumer og tetthet
- virkninger i bybildet

Rådet for byarkitektur tar til etterretning at det politisk har vært en prinsippsak som legger føringer for planforslaget. I denne politisk saken besluttet det at alternativ 2 (av 3) legges til grunn for videre arbeid med plansaken. Rådet finner at dette alternativet på en god måte ivaretar de tre problemstillingene som byplankontoret ønsker belyst. Alternativet består av en bebyggelsesstruktur som fint passer til planområdets nærmeste nabolag og forholdet til omkringliggende by. Volumer og tetthet representerer en god tilpasning til frittliggende nabobygg med kulturminneverdier, til tett og lav boligbebyggelse i tre og tegl, og en stor park. Bybildet endres, men virkningen av alternativ 2 reduserer ikke den posisjon som NTNUs hovedbygning og Studentersamfunnet har i bybildet.

Etter at prinsippssaken ble behandlet politisk har planområdet blitt betydelig redusert uten at programmet er krympet i samme grad. Et allerede kompakt planforslag får med det enda større tetthet. Fremlagte planforslag endrer i vesentlig grad bebyggelsesstruktur, volumoppbygging og bygningstypologi, noe som gjennomgående preger planforslaget.

Bebyggelsesstruktur og forholdet til omkringliggende by

I prinsippssaken var det vist en kvartalsstruktur med luft og passasjer mellom volumene, samt en nødvendig nedtrapping mot verneverdig bebyggelse. På tomt 2 fremstår nå prosjektet som et stort enkeltbygg som i form er utflytende og lite definert. Den lange bygningskroppen fremstår urolig med mange og store sprang i høyder og utkrager. Denne formmessige uklarheten står i kontrast til de enkle og avklarte volum som omkringliggende by består av.

Rådet er bekymret for virkningen av planforslaget i byrommet mot Klostergata. Det oppstår en ubalanse i møtet mellom den lave trehusbebyggelsen på nordsiden av gata og det høye volumet på sørsiden. Utkrager over fortau, lite plass for bytrær, små areal foran innganger og mangel på passasjer kan få bebyggelsen til å framstå påtrengende, dominant og massiv.

TRONDHEIM KOMMUNE

Volumer og tetthet

Statsarkivet og Vollan gård har fått det trangt, og virker inntengt mellom nye volumer. Planforslaget tar ikke sikte på å utnytte det arkitektoniske potensialet tilknyttet kulturminnene. Utkragering og tårn ser kun ut til å beskrive behov for areal og volum, uten at synes å være en sterk arkitektonisk idé bak. Maksimale høyder i planforslaget presser tomtens tålegrense og etterlater lite rom for fleksibilitet med tanke på fremtidige endringer. Tårnet på syv etasjer er unødvendig og fungerer dårlig og tilfeldig som markør for NTNU. Masseoppbyggingen forstyrrer samspillet mellom Samfundet, NTNU og Nidarosdomen, og bør sløyfes.

Virkninger i bybildet

Planforslaget fraviker også prinsippet om "teppebyen", der bebyggelse underordner seg landskapsform og forsøker å unngå å stikke seg fram. For å sikre god byform bør bebyggelsen ikke overstige fem etasjer. Rådet anbefaler at Studentersamfunnet fortsatt får beskrive en portalvirkning mot NTNU, og at Hovedbygningen får spille sammen med Nidarosdomen, og forblir godt synlig i bybildet. Reduksjon eller fjerning av gjennomgangstrafikk i Høgskoleveien, med sin karakteristiske allé, vil kunne legge til rette for et ytterligere løft av Høgskoleveien som et offentlig byrom.

Konklusjon:

Rådet for byarkitektur mener planforslaget forsøker å løse et romprogram som ser ut til å være større enn det stedet tåler. Det foreslåtte volumet går ut over tomtens tålegrense og vil virke dominerende både med tanke på nærvirkning og fjernvirkning. På tomt 2 fremstår nå prosjektet som et stort enkeltbygg som i form er utflytende og lite definert. Volumet bør deles i mindre enheter, med innregulerte passasjer på tvers av kvartalet. Foreslått tårn må tas ut av prosjektet. Tettheten utfordrer også kulturminnene i planområdet og påvirker sammenhengen mellom Samfundet, Hovedbygget og Nidarosdomen. Planforslaget tilfører liten arkitektonisk merverdi fordi det ikke respekterer og responderer på omgivelsene i tilstrekkelig grad. Rådet anbefaler at man i større grad forholder seg til prinsippavklaringen.

Rådets uttalelse er enstemmig.

2.6 Neste møte

Neste møte er tirsdag 29.mars, 12 - 15. Møteinnkalling og informasjonsmateriale sendes ut senest 22.mars.

Tema:

- Forslag til retningslinjer for habilitet.
- Forslag til tekst for nettsiden.
- Diskusjon av praksis knyttet til uttalelser

Sak: Planforslag Campus Delområde 2 - Hesthagen/del av Høgskoleparken

2.7 Eventuelt

Steffen: Rådet bør ha en plan for hvilke type saker vi går gjennom i løpet av året. Ta med både plansaker og byggesaker. Fortetting, Nyhavna osv...